

THE THE.

LÉLEKBÁNYÁSZAT.

A BRIT THE THE A NYOLCVANAS-KILENCVENES ÉVEK LEGJOBB OLYAN SZINTIS-SOULOS-NEW WAVE-ES ARTPOP-GITÁRZENEKARA, AMIT VAGY ISMERSZ, ÉS RAJONGASZ IS ÉRTE, VAGY NEM ISMERSZ – VISZONT AKKOR MEG KELLENE ISMERKEDNE VELE. A LEGINKÁBB EGYSZEMÉLYES, KULTIKUS FORMÁCIÓ 2000-BEN ADOTT KI UTOLJÁRA STÚDIÓLEMEZT, ÁM MOST OKTÓBERBEN ÉRKEZETT EGY SPECIÁLIS TRIPLA KIADVÁNYA ÉS JÖVŐRE, TIZENHAT ÉV UTÁN ISMÉT KONCERTEZNI FOG. VAN RÁ JEGYEM.

DÖMÖTÖR ENDRE.

Matt Johnson dalszerző-énekes áll a zenekart jelölő trükkös-tükrös The The név mögött, ő az egyetlen állandó tag, bár szinte mindig voltak kísérői, köztük például Johnny Marr, a Smiths gitárosa, aki alapzenekara feloszlása után két lemezen csatlakozott Johnsonhoz. A The The a nyolcvanas-kilencvenes években viszonylag népszerű volt, mind az öt, ekkor, e néven kijött nagylemeze top 30-ba került a brit lemezlistán, a legsikeresebb, 1993-as *Dusk* majdnem listavezető is tudott lenni, a 2. helyig jutott. A The The ennek ellenére nem úgy kanonizálódott, ahogyan azt megérdemelte volna. A 2000-es utolsó LP után gyakorlatilag teljesen eltűnt a radarról, és a zenei sajtó is meglehetősen elfelejtette, hogy mennyire kiemelkedő ez az életmű.

A rajongók viszont nem: a hosszú csendet egy tavaszi Record Store Day-es kislemezzel megtörtö a The The szeptemberben bejelentett három visszatérő londoni koncertet 2018 júniusára és mindhárom fellépésre pillanatok alatt fogyott el az összes jegy. A további aktivizálódás jele-

ként október végén érkezett egy tripla lemezes különleges kiadvány és Johnson a filmzenés, instrumentális munkák – és majd két évtized – után ismét hagyományos popdalokon dolgozik. Ez az a műfaj, amiben nem sok hozzá fogható volt aktív korszakában. Lényegében négy (hároméves periodicitásban megjelentetett) nagylemez az, amiről kötelező beszélni. Azokon csak tökélyre csiszolt dalok váltják egymást, egy borzongató bariton meggyőző és szenvedélyes előadásában, de úgy, hogy a világ állapotát megfestő, nagyon személyes szövegekben a bölcsék bizonytalansága uralkodik. Johnson a permanens önvizsgálatban is folyton ingatag, itt nincs határozott válasz semmire, és ez a hallgatót is lélekbányászatra késztető attitűd viszi előre a dalokat, majd vezethet el megvilágosodáshoz végül.

Egy zenei újságíró nem feltétlenül szokta megnevezni a kedvenc zenekarát, de ha muszáj lenne, én azt mondanám: The The. Szóval itt most nem fogok finomkodni a jelzőkkel.

A TÖRTÉNET

Matt Johnson szülei egy legendás pubot (The Two Puddings) működtettek Londonban, itt nőtt fel a dalszerző, aki gyűlölte az iskolát és már kora tizenévesen introvertált fiataleknént. És akinek boldog gyerekkora is volt, Andy bátyjával a kocsmá pincéjében rendezték be alkotóműhelyüket: az Andy Dog néven képzőművész (és a legtöbb The The-borítót rajzoló) tesó festegetett, míg Matt a posztpunktól, indusztriális zenéktől meghihletve zenéssel kísérletezett. Gerard nevű öccsük később filmrendező lett, Matt szerezte filmjei zenéit. A negyedik tesó, Eugene váratlanul hunyt el 1989-ben, neki szól a *Love Is Stranger Than Death* című dal, a tavalgy meghalt Andynek pedig az idei visszatérő kislemez, a *We Can't Stop What's Coming* – már ez a két cím pontosan mutatja milyen gondolkodó is Matt Johnson.

A korai próbálkozások után (Matt Johnson és The The néven is készült kiadatlanul maradt, vagy csak minimálisan terjesztett

demo, lemezanyag – ez a ki nem adás később is jellemezte az életművet), a 4AD egyik első megjelenése volt a debütáló, egyedül rögzített Johnson-album, az 1981-es *Burning Blue Soul*. Pszichedélia, soul, posztpunk, ipusztériális zene keveredik rajta, ambiciózus munka, de még ritkán összeérett.

Nem úgy az 1983-as *Soul Mining*, amelyen már zenészek egészítik ki a szerzőt (köztük például Jools Holland Squeeze-billentyűs, későbbi tévésztár egy pazar zongoraszóval), de a lényeg a slágeressé formált korábbi világ, amely erős szintipopos réteget is kapott (nem véletlen, hogy a The The név feltűnt azon a korábbi *Some Bizzare*-válogatáson, amin a Soft Cell és a Depeche Mode is). A nyolcvanas évek titkos csodalemezét a kritika szerette, a közönség viszont még csak ismerkedett a The The-vel.

Ám az 1986-os *Infected*nél már a hallgatók is behódolnak. Némileg gitárcentrikusabb, de továbbra sem bekategorizálható artpop ez, amin az előző anyag személyessége után felerősödött a politikai, társadalomkritikus hang a szövegekben – Morrissey mellett ebben is Johnson volt a legjobb az évtizedben. Ráadásul mindegyik dalhoz készült klip, elég sok évvel azelőtt, hogy ez a húzás divatba jött volna.

Az 1989-es *Mind Bomb* idején csatlakozott Johnny Marr, aki már a Smiths előtt haver volt Johnsonnal, 1982-ben volt is szó is arról, hogy The The-tag lesz. Most az lett, és elképesztőket gitározik ezen a világ működésén filozofáló, rockosabb lemezen. Az 1993-as *Dusk* talán az életmű csúcса, mindenképpen legnagyobb sikere, akusztikusabb, szofisztikáltabb album, de elkészülte után szétszéledt az utóbbi két album idejére rendes együttesként működő társaság.

Johnson New Yorkba költözött és a country-legenda, Hank Williams dalaiból állított össze hatásos feldolgozáslemezt (*Hanky Panky*, 1995), majd több, elborultnak titulált albumát

sem akarta kiadni lemezcége, szakítottak is a Sonyval. Végül az ismét ipusztériális hatásokat is mutató, de csak félig főtt *NakedSelf* kijött 2000-ben (Trent Reznor Nothing cégénél), ám eddigre Johnsonnak végképp elege lett a zeneiparból és kalapját emelve lelépett.

Mostani nyilatkozatai szerint ez volt a legjobb döntés, amit csak hozhatott, évekig elő sem vette hangszereit, de aztán dokumentarista ex-barátnője, Johanna St. Michaels és testvére Gerard Johnson számára (meg kicsit másoknak is) elkezdett instrumentális filmzenéket komponálni, ezekből három 2009 óta meg is jelent cd-n. Időközben könyvben kiadta apja kocsmájának történetét, saját sugárzású rádiós műsorokat szerkesztett (Radio Cinéola) és szintén St. Michaels-szel készített egy dokumentumfilmet saját kreatív válságáról (*The Inertia Variations*). A most megjelent tripla lemezen (*Radio Cinéola Trilogy*) részben pont a rádióadásokból szellettál, részben egy epikus verset szaval el és zenésít meg és részben az ő slágereit játsszák más előadók. A lényeg persze az a nyilatkozat, hogy igen, újra ír dalokat is.

A DALOK

Mert hogy ennek a formátumnak ő az egyik kivételes zsenije. Nagyban bekategorizálhatatlan, kicsiben azért rá lehet mondani egy-egy számra, hogy beatpopos, vagy szintipopos, vagy dancepopos, de összességében nagyon egyedi zenei nyelv ez – leginkább a négy kiemelkedő LP-jén. Ez a tíz év alatt megalkotott sor tényleg csak mesterműveket tartalmaz és talán az is beszédes, hogy egy bizonyos ponton mind egyik albumot tartottam már a kedvencemnek. Johnson ezekben a dalokban legtöbbször kérdez, elsősorban önmagától és hangosan gondolkodik. „Minél többet látok, annál kevesebbet tudok azokról a dolgokról, amikről azt hittem kőbe vésették. Szóval ne kérdezz a háborúról, a vallásról és Istenről, a szerelemlről, a szexről és a halálról, mert bár mindenki tudja, hogy mi a baj a világgal, én azt se tudom, hogy bennem mi zajlik” – énekl a *Slow Emotion Replay*ben.

AZ ESSZENCIA

A világ – higgyük bátran az ellenkezőjét – nem igazán megismerhető, egy kis szeletét birtokolhatjuk, abból a tapasztalatból vonatkoztatunk a többi részére. Egyszerűen képtelenség belakni, minden hívogató szeletét meglátogatni, megtudni, hogyan gondolkodnak azok, akik ott élnek. A világ elképzeléséhez csak magunkból tudunk kiindulni, elsősorban magunkat kell megismerni és szeretni, minden más csak utána jöhet – erre tanít a The The-életmű. A világ csordultig van, mindennel. Mi pedig azzá leszünk, amit befogadunk belőle, amit kiválasztunk a szűnni nem akaró ajánlatokból és azt mondjuk rá, hogy ezt szeretnénk. Ezzé szeretnénk válni. Ha jól vértézzük magunkat, ha eleget fogyaszt a lelkünk abból, ami jó neki, ha feltöltekeztünk, és hatalmas készletet tároltunk fel mindebből, akkor készek vagyunk szembenézni bármivel, mert bennünk van az ellenanyag. De persze az a nagyon nem mindegy, hogy mit kérünk a végtelen svédasztalról. És a The The-dalok arra is tanítanak, hogy bármennyire is azt gondoljuk, hogy tudjuk, kik vagyunk, hogy a személyes terünk szépen felépített, készek vagyunk, ki tudjuk zárni azt, ami számunkra a világ mocská, akkor se vagyunk képesek mindentől elvágni az életünket. A politika és a társadalmi viszony- és intézményrendszer előbb-utóbb utolér minket és ebben a koordinátarendszerben is el kell tudni helyezni magunkat.

Johnson nem próféta, de meglátásai [Anglia az USA 51. állama, az iszlám megindul nyugat felé, az életünk teljes monitorozás alatt áll] máig érvényesek. Ennél is sokkal fontosabb, amit saját lélekbanyságtából tanulhatunk (*True Happiness This Way Lies*): „néha úgy tűnik, hogy minél többet kérek, annál kevesebbet kapok, az egyetlen igaz szabadság: szabadnak lenni a szív vágyaitól, az egyetlen igaz boldogság, ugyanez.”